

Министерство на околната среда и водите

Вж. № 94-00-984

София 20.10. 2022 г.

До:

Г-жа Росица Карамфилова
министър на околната среда и водите

Г-жа Мария Бояджийска
заместник - министър на околната среда
и водите
edno_gishe@moew.government.bg

Членовете на Националния съвет по
биологично разнообразие (НСБР)

Копие до:

Г-н Никола Нотаро, ръководител на
отдел 3. Защита на природата, ГД
„Околна среда“, Европейска Комисия

Бюрото и секретариата на Бернската
конвенция

От: доц. д-р Стоян Бешков

Член на НСБР съгласно заповед РД-839/20.09.2022г.

Адрес за кореспонденция – beskov@nmnh.bas.bg и stoyan.beshkov@gmail.com

Относно: Особено мнение, заседание на НСБР 13.10.2022 по т. 1 от дневния ред съгласно
и по реда на чл. 22 от Правилника на НСБР

Уважаема госпожо министър,

моля на основание и по реда на чл. 23, ал. 2 от Правилника на НСБР да утвърдите протокол от НСБР от заседание на дата 13.10.2022, като не-утвърдите точка 1 от дневния ред със забележка „Без точка 1 от дневния ред“. Моля да разпоредите с това решение свикване на ново заседание на НСБР и при спазване на предвидените в Правилника срокове за запознаване на членовете на НСБР с:

- прочетеното писмено становище на НСЗП по време заседанието от 13.10.2022г.;

- настоящето особено мнение и въпросите, които то повдига;

- предоставените от мен актуални научни данни за видовете *Lyscaena dispar* и *Aspius aspius* – които за пръв път бяха поискани от мен по време заседанието на 13.10.2022 г. от г-н Мирослав Калугеров, директор на НСЗП.

Моля също така да приемете, като доказателство аудиозапис на заседанието направен от мен след изрично устно съгласие на председателя на НСБР и мълчаливо информирано съгласие и липса на възражения от членовете на съвета. Моля също така аудио-записа да бъде предоставен за активен достъп до обществена информация на интернет страницата на МОСВ, а протокола да отрази в пълнота всички направени изказвания.

Мотивите за моето становище са подробно изложени в Приложение 1 и то неразделна част от него. Искам да изкажа благодарност на г-н Андрей Ковачев за оказаното съдействие при изготвяне на мотивите.

Моля секретаря на НСБР да осигури предоставяне на моето особено мнение до всички членове на съвета.

Дата: 20 Октомври 2022

С уважение,

Стоян Бешков

Приложение I към особено мнение, заседание на НСБР 13.10.2022 по т. I от дневния ред съгласно и по реда на чл. 22 от Правилника на НСБР на доц. д-р Стоян Бешков

Мотивите за моето становище са следните:

Съдържание

1. Неизпълнение по същество на изискванията на чл. 4.4 на Директива 92/43/ЕИО за изчерпателност и пълнота на природозащитните приоритети и цели.	4
1.1 Липса на отразяване на значението на зоните за кохерентността на мрежата – един от трите императивни критерия на чл. 4.4 на Директива 92/43/ЕИО.....	4
1.2. Липса на пълно отразяване на екологичните изисквания от гледна точка на биологичните и абиотични характеристики на зоната съществени за опазване/възстановяване на състоянието им на опазване и оттам за благоприятното природозащитно състояние на био-географско ниво и от гледна точка на заплахите от деградация или унищожаване	7
2. Системно деквалифициране на територии от опазване в НАТУРА 2000 в нарушение на всички изисквания на Директива 92/43/ЕИО при създаване на одобрените от НСБР „специфични и подробни цели“ по отношение на видовете предмет на опазване	10
2.1. Изключване от опазване на цели видове.....	10
2.2. Изключване на местообитания на целеви видове от опазване	12
3. Липса на приоритизация, тоест на природозащитни приоритети, в одобрените от НСБР „специфични и подробни цели“	12
4. Влошаване качеството на информация и нарушаване на принципа за вземане на решения въз основа на най-добрата налична научна информация	16
5. Неприлагане на методиката за определяне на „специфични и подробни цели“ – липса на адекватни правни дефиниции на цели на опазване в колона 5 „Специфични за зоната цели на опазване“ и формализация на целите и параметрите без отчитане на реалните екологични и биологични характеристики на местообитанията и видовете.....	17
6. Съществени към крайното решение процедурни нарушения	21
6.1. Липса на обществено обсъждане на одобрените „подробни и специфични цели“.....	21
6.2. Неспазване на правилника на НСБР и ограничаване на правото на членовете да се запознаят предварително с внесени писмени становища и решения от членовете на НСБР	21
6.3. Решението на НСБР и приетите цели на защитените зони отразяват обстоятелства различни от научните с което се нарушават целите и разпоредбите на Директива 92/43/ЕИО.....	22
6.4. Решението на НСБР и приетите цели на защитените зони са взети в противоречие с разпоредбите на Бернската конвенция.....	22
6.5. Решението на НСБР и приетите цели на защитените зони включват в себе си инвестиционни предложения и подлежат на предварително съгласуване по реда на ЗООС и ЗБР, каквито процедури не са осъществени	23

1. Непълноценно по същество на изискванията на чл. 4.4 на Директива 92/43 ЕО за изчерпателност и пълнота на природозащитните приоритети и цели.

Както ясно посочва Европейската комисия в своята нота от 2012 г.¹ по определяне на специфичните природозащитни цели на зоните от НАТУРА 2000 следва да са изчерпателно пълни спрямо критериите на директивата и на чл. 4.4.:*“Целите за опазване на ниво зона трябва да се основават на екологичните изисквания на типовете и видовете естествени местообитания. Те трябва да отразяват **значението** на територията за поддържането или възстановяването, при благоприятно състояние на опазване на типовете местообитания и видовете, присъстващи на територията, и за съгласуваността и свързаността (кохерентността) на Натура 2000 и да са насочени към заплахите от деградация или унищожаване, на които местообитанията и видовете на сайта са изложени.*

Така информацията в стандартния формуляр за данни на Натура 2000 осигурява отправната точка за определяне на целите за опазване.”

Разбирането на Европейската комисия е че „целите за опазване на ниво зона“ се покриват с определението за „природозащитни приоритети“ на чл.4.4 на директивата², като в своята нота се дава именно текста на този член по отношение на целите на опазване. Член 4.4. ясно посочва 3 основни критерия за определяне на природозащитните приоритети и цели (в директивата се използва термина „приоритети“. Освен това тук давам собствен превод на критерия за заплахи от официалния оригинален текст на английски, доколкото официалния такъв е силно неточен и променящ смисъла на критерия заплахи):

- важността на тези територии за опазване или възстановяване в благоприятно консервационно състояние на типа естествено местообитание от приложение I или на вида от приложение II
- важността на тези територии за кохерентността на мрежата „Натура 2000“
- заплахите от увреждане или унищожаване, на които са изложени тези обекти.

Одобрените от НСБР специфични природозащитни цели по Договор № Д-30-14/07.04.2020 г. систематично не отговарят на това изискване по следните точки:

1.1 Липса на отразяване на значението на зоните за кохерентността на мрежата – един от трите императивни критерия на чл. 4.4 на Директива 92/43 ЕО

Този факт е най-ясно виден при зона BG000366 Кресна-Илинденци.

¹ https://ec.europa.eu/environment/nature/natura2000/management/guidance_en.htm

² <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/?uri=CELEX%3A01992L0043-20130701>

В точка 4.1. на стандартния формуляр на зоната³ ясно е посочено: *„В обекта е съсредоточено уникално биоразнообразие. Тук Родопите имат най-добра екологична връзка с планините на границата между България и Македония. Същевременно река Струма е биокоридор за миграция на видове в южна и северна посока. Стръмните планински склонове са силна бариера за тези миграции, а в района на Кресненското дефиле се формира унікален и силно уязвим тесен биокоридор.“*

В коментари на ДГ Регио на ЕК към апликационната форма за АМ Струма от 2019⁴ е посочено: *„Службите на Комисията считат, че липсата на цели за опазване на ТЗО Кресна - Илинденци доведе до Оценка на съвместимостта, която не успя да вземе предвид различните степени на важност за целта за поддържане или възстановяване на благоприятно състояние на опазване на наличните характеристики (видове и местообитания) на обекта и вместо това ги третира като от „еднакво“ значение по време на оценката. По този начин Оценката на съвместимостта не успя да отчете правилно въздействията върху характеристики като земноводни, влечуги, свързани с прясна вода/зависими видове, които са концентрирани в дъното на Кресненското дефиле, за които ТЗО Кресна - Илинденци има специална стойност (глобална оценка „А“ в Стандартния формуляр за данни – СФД на обекта). Вместо това въздействието върху местообитания като източните гори от космат дъб 91АА *, за които ТЗО Кресна - Илинденци не е от особено значение („С“ в СФД) или въздейства върху няколко вида птици, за които ЗСЗ Кресна не е от голямо значение, е оценено като толкова важно, колкото и на земноводните, влечугите, свързани с прясна вода/зависими видове. В резултат на това оценката –по-специално сравнението на въздействията на различните алтернативи - е неправилна, тъй като въздействията върху маргиналните видове/местообитания са равнопоставени и влияят върху ключовите природозащитни характеристики на обекта.“*

Конкретно за нито един от 4-те вида влечуги: *Testudo hermanni*, *Testudo graeca*, *Zamenis situla (Elaphe situla)*, *Elaphe quatorlinenata* – в одобрените от НСБР *„специфични и подробни цели“* липсва конкретна цел, която да отрази значението на ЗСЗ Кресна-Илинденци, като биокоридор с тесен фронт на миграция и за някои от видовете влечуги и северна биогеографска граница на разпространение, както и да даде специфичните за този коридор екологични изисквания на видовете. По този начин взетото решение и одобрените *„специфични и подробни цели“* не изпълняват изискванията на чл. 4.4. на Директива 92/43 и не санират пороците при извършване на Оценка за съвместимост съгласно чл. 6.3 на същата.

³ <https://natura2000.eea.europa.eu/Natura2000/SDF.aspx?site=BG0000366>

⁴ Ref.Ares(2019)6378788-15/10/2019

В одобрените от НСБР „специфични и подробни цели“ за 4-те вида единствено присъства следното общо текстово описание в придружаващата текстова информация идентично за всеки един от видовете: „Защитена зона „Кресна - Илинденци“ е от съществена важност за опазването на (*Testudo hermanni/Testudo graeca/Zamenis situla (Elaphe situla)/Elaphe quatorlineata*) в България, тъй като се явява една от малкото защитени зони с относително високо обилие на вида и същевременно обхваща част от Струмската долина (Кресненския пролом), която представлява един от главните биокоридори в страната, осигурявайки по този начин свързаността на мрежата Natura 2000. Местообитанията по поречието на река Струма представляват важни местообитания за денонощни и сезонни миграции, особено през сухия сезон, когато влечугите се нуждаят от вода.“. Придружаващата текстова информация в тези цели не са самите „цели“ съгласно изискванията на чл. 4.4. – тоест правната норма за последващо прилагане на чл. 6 на Директивата. Това е единствено пояснителна информация относно определянето на целите, която освен че няма пряко правно действие и преповтаря вече наличната информация в стандартния формуляр без да дава никакви допълнителни данни в съответствие с изискванията на чл. 4.4. В колона 5 „Специфични за зоната цели за опазване“ на таблицата с цели и параметри към тях, която колона следва да включва в пълнота и да обективизира правната норма на чл. 4.4 на директивата – липсва каквато и да е информация относно този природозащитен приоритет на зона Кресна-Илинденци.

По същия начин в одобрените от НСБР „специфични и подробни цели“ не е отразена ролята/значението на зоната и липсва развита съгласно изискванията на чл. 4.4. „цел на опазване“, като био-коридор между планините на запад и на изток от пролома – роля съществена за 2 приоритетни вида *Ursus arctos** и *Canis lupus**. За разлика от влечугите при мечката *Ursus arctos** има конкретна формулирана цел свързана с тази роля и пояснителна информация в придружаващия текст – но при прегледа на тази информация при работата на работната група към препоръка 212/2021 на Бернската конвенция се стигна до извода, че тя представлява пълен биологичен абсурд, по същество резултат от некомпетентно експертно становище на един експерт – факт удостоверен и с консенсусна научна подкрепа за направените от работната група промени в нея на всички работещи и водещи специалисти в областта, т.е. при консенсусен научен консилиум по темата (за качеството на научната информация съгласно критериите на Европейския тематичен център към Европейската комисия и за прилагането на принципа за най-добра налична информация ще пиша по долу). При вълка *Canis lupus** ситуацията е аналогична, както при видовете влечуги, а текста в придружаващата информация е изключително кратък и неточен обръкващ биокоридорите за влечуги и този на вълка: „Едновременно с това, река Струма е био-коридор за миграция на видове в южна и северна посока.“ И тук както при влечугите, взетото решение и одобрените „специфични и подробни цели“ не изпълняват изискванията на чл. 4.4. на Директива 92/43 и не санират пороците при извършване на Оценка за съвместимост съгласно чл. 6.3 на същата.

Противното на одобрените от НСБР *„специфични и подробни цели“* – неodobрените „приоритетни цели“ на зоната съдържащи се в точки А.П.1.1. и А.П.1.2. от Приложение I на консенсусното научно предложение на работната група за целите, включват пълно подробно и специфично за зоната и нейната роля описание на тези приоритети, съгласно изискванията на чл. 4.4, включително: описание и мотивиране на ролята за кохерентността на мрежата и подробно описание на екологичните характеристики и заплахи съществени за опазване и възстановяване на състоянието на опазване на биокоридора за тези видове. Понастоящем това е единственото налично научно-управленско предложение и поставено за решаване в НСБР такова - позволяващо изпълнение на изискванията на чл. 4.4.

Считам, че методологията за определяне на *„специфични и подробни цели“*, която е заложена одобрените от НСБР *„специфични и подробни цели“*, не позволява отразяване, като *„специфична и подробна цел“* на описаната по горе роля и значение на зоната за кохерентността на мрежата, като био-коридор за тези видове, защото не позволява формулирането на един формализиран съпътстващ мониторингов параметър и измерими стойности за неговият последващ мониторинг. Методологията предполага формализиран и съкратен подход при определяне и описание на целите, обвързан с параметрите за мониторинг и не позволяващ отразяване на ролята на зоната, като биокоридор за тези видове. **Едновременно с това отразяването на тази роля в пълнота е императивно задължение за българското правителство съгласно чл. 4.4 и негова, и само негова, е отговорността да създаде и приеме адекватна за целта методология и природозащитни приоритети. Поради това считам, че е задължение за министъра, а не решение по целесъобразност, да одобри предложените приоритетни цели/приоритети в точка А.П и Б.П**

1.2. Липса на пълно отразяване на екологичните изисквания от гледна точка на биологичните и абиотични характеристики на зоната съществени за опазване възстановяване на състоянието им на опазване и оттам за благоприятното природозащитно състояние на био-географско ниво и от гледна точка на заплахите от деградация или унищожаване

В одобрените от НСБР *„специфични и подробни цели“* се откриват съществени липси от гледна точка изискванията на чл. 4.4. за всеки вид и местообитание, като особено съществени са те при отразяване на заплахите и по отношение отразяване на функциите, структурата и екологичните характеристики (биотични и абиотични) на природните местообитания и местообитанията на видове. Основната концентрация на работата е било върху определяне на основните количествени показатели за разпространение и размер на популацията и площ на местообитанията, а всички останали аспекти са само частично отразени. Това става видно при елементарно преглеждане на следните публикувани информационни източници спрямо одобрените *„специфични и подробни цели“* за съответните местообитания:

- Стандартните формуляри на зоните, включително в частта им за заплахи⁵;
- Националното ръководство за определяне на природозащитното състояние на локално ниво (състояние на опазване в зоната) от 2009 г.⁶ (накратко „ръководство за БПС“);
- Методиките за картиране и оценка на БПС на ниво зони (състояние на опазване) разработени за първото докладване през 2013 г.⁷ (накратко „методики за БПС“);
- Червената книга на Р България⁸;
- Планове за действие (действащи и предходни);
- Планове за управление на защитени територии.

Всеки един от тези източници съдържа множество данни за всеки вид и местообитания от гледна точка, критериите на чл. 4.4 на Директива 92/43. Първите два посочени източника съдържат в себе си и методология на формулиране на тези критерии почти идентична с приложената методология за определяне на одобрените от НСБР „подробните и специфични цели“. При все това никъде в материалите не е наличен преглед на тези източници (при все, че експертите вероятно са ги ползвали, а и не системно може да са цитирани механистично без позовавания в самите текст – в списъка с литература). Без никаква мотивировка за заличени огромен брой екологични данни и не са отразени в „подробните и специфични цели“

Невъзможно е да се направи тука преглед от един човек и в едно становище на всичките тези проблеми, но ще дам 1 пример – със заплахите за видовете *Testudo graeca* и *Testudo hermanni*, доколкото ги разглеждам именно тях в горната точка и доколкото именно „подробните и специфични цели“ на тези два вида са обсъждани в становището на НСЗП, прочетено на съвета от г-н Мирослав Калугеров.

Във всеки от цитираните източници, включително и в двата официални плана за действие за 2-та вида сухоземни костенурки (*Testudo graeca* и *Testudo hermanni*) – предходния⁹ и сега действащия¹⁰ – неизменно се установяват най-малко 4 общи и ключови за тези 2 вида заплахи (цитирам по реда на важност): 1. браконьерство, 2. пожари, 3. начина на ползване и начин на обработка на земи и гори, 4. химизация и отрови.

⁵ <https://natura2000.eea.europa.eu/Natura2000/SDF.aspx?site=BG0000366> и <https://natura2000.eea.europa.eu/Natura2000/SDF.aspx?site=BG0002003>

⁶ Зингстра, Х., Ковачев, А., Китнаес, К., Цонев, Р., Димова, Д., Цветков, П. (ред.) 2009.

Ръководство за оценка на благоприятно природозащитно състояние за типове природни местообитания и видове по НАТУРА 2000 в България. Изд. Българска фондация Биоразнообразие. София

⁷ <http://natura2000.moew.government.bg/Home/Documents>

⁸ <http://e-ecodb.bas.bg/rdb/bg/>

⁹

https://www.moew.government.bg/static/media/ups/tiny/filebase/Nature/Biodiversity/Valeri/Testudo_action_plan_final_revision.pdf

¹⁰

<https://www.moew.government.bg/static/media/ups/tiny/filebase/Nature/Biodiversity/NCBP/NSBR270422/%D1%82.%205%20Testudo-23-32%20Action%20Plan.pdf>

Включително в ръководството за БПС и методиката за БПС има формулирани параметри по тях почти напълно отговарящи на методиката за определяне на *„специфични и подробни цели“* – но без никаква мотивация, тези заплахи не са отразени по никакъв начин в одобрените от НСБР *„специфични и подробни цели“*. И следователно тези цели недвусмислено не отговарят на изискванията на чл. 4.4. Понастоящем тече процес на определяне на такива цели и за голям брой други зони и те следват изцяло същия подход – така например на заседание на НСБР на 28.04.2022 г. са одобрени *„специфични и подробни цели“*¹¹, които изцяло повтарят порочите в целите за защитена зона Кресна-Илинденци (единствено браконьерството е отчетено, но не като „браконьерство“, а като непряко свързана цел „отношение на местното население“). Абсурдно – но е факт – предходния ден на 27.04.2022 г., пак на заседание на НСБР, официално е одобрен плана за действие за двата вида – където съответните заплахи са ясно застъпени, като основните заплахи за състоянието на опазване на популациите на двата вида. С други думи единия ден НСБР приема официален план за действие съдържащ пълна информация за заплахите за тези 2 вида – на следващия ден същия орган приема немотивирано непълни цели на зоните от НАТУРА 2000 без тези заплахи.

И тук неодобрените от НСБР *„приоритетни цели“* на зоната, съдържащи се в случая с примера за двата вида сухоземни костенурки (но по същия начин и за всеки друг вид и местообитание представени в двете защитени зони) в точки А.П.2., А.П.3.1., А.П.3.2., А.П.4., от Приложение I на консенсусното научно предложение на работната група за целите, включват пълно подробно и специфично за зоната и нейната роля описание на тези приоритети, съгласно изискванията на чл. 4.4, включително и на цитираните по горе заплахи. Иначе казано неодобрените приоритизирани цели представляват много по изчерпателно и пълно описание на целите на опазване на видовете и местообитанията предмет на опазване, за разлика от *„специфични и подробни цели“* и въпреки значително по големия обем текст на последните. **Може да се заключи, че и тук приемането на предложените *„приоритетни цели“* е единствения начин с представените за одобрение предложения за заседанието на НСБР (а друга не са налични) да се изпълнят изискванията на чл. 4.4 и решението на НСБР и МОСВ не може да бъде водено от съображения за целесъобразност, а следва да изпълнят императивните изисквания на този член. Освен това следва да се посочи, че във внесеното от мен предложение за решение, се съдържат два текста: първия, който дава приоритетност, като правна норма на *„приоритетни цели“* пред *„специфични и подробни цели“* именно с оглед саниране тези слабости на вторите и втория препоръчващ по нататъшно подобряване на *„специфични и подробни цели“* с оглед отстраняване на тези техни нередности – и двата текста бяха отхвърлени от НСБР, с което неспазването на чл. 4.4. във взетите решения се задълбочи.**

¹¹ <https://www.moew.government.bg/bg/priroda/biologichno-raznoobrazie/nacionalen-suvet-po-biologichno-raznoobrazie/zasedaniya/>

В заключение следва да отбележа, като учен – че всички тези пороци и нарушения не са отговорност на участващите учени от БАН и други научни институции – а са изцяло отговорност на и резултат от некомпетентност и експертна немощ от страна на участващите в процеса експерти-управленци.

2. Системно деквалифициране на територии от опазване в НАТУРА 2000 в нарушение на всички изисквания на Директива 92/43/ЕИО при създаване на одобрените от НСБР „специфични и подробни цели“ по отношение на видовете предмет на опазване

При създаване на одобрените „специфични и подробни цели“ са допуснати тежки нарушения на Директива 92/43/ЕИО, като местообитания на видове и цели видове се деквалифицират от опазване в зоните с лека ръка и необяснима правна и управленческа фриволност от страна на компетентния орган – при пълно пренебрежение изискванията на директивата, принципа за предпазливост, принципа за най-добра налична информация (въпроса за това ще се разгледа в точка 3), разпоредбите и проведените процедури съгласно чл. 4.1. до 4.3. на Директива 92/43/ЕИО, както и самите биологични и екологични характеристики на видовете. По долу ще дам само някои от примерите.

2.1. Изключване от опазване на целеви видове

От опазване напълно се изключват цели видове – *Aspius aspius*, *Lycaena dispar*, *Vormela peregusna*. Мотива посочен и в документацията приета от НСБР и по време на заседанието в прочетеното писмено становище на НСЗП е, че тези видове не са установени на терен, а че експертите на Европейската комисия са „изисквали“ предмет на опазване и съответно да имат цели на опазване - да са само видове, които изрично са установявани при полеви изследвания. Не може да коментирам, какво мислят едни или други експерти на Европейската комисия, защото не съм запознат с техни становища и не е коректно в отсъствие на тези експерти и без официално становище на институцията – те да се използват, като мотив (още повече те не са по никакъв начин част от административния процес в България). Но изключването на тези видове е драстично нарушение на директивата и незачитане на тяхната биология и на разпоредбите на чл. 1 на Директива 92/43/ЕИО¹²:

- зоната е част от техния естествен ареал и разпространение (всички цитирани);

- те имат своите местообитания в зоната (всички цитирани), те са важни за кохерентността на опазване и това е еднозначно установено, включително в процеса на биогеографски семинари по чл. 4.2 на Директива 92/43/ЕИО;

¹² <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/?uri=CELEX%3A01992L0043-20130701>

- биологията на тези видове предполага, че те не се срещат в изолирани находища, а формират непрекъснато разпространение в подходящите си местообитания (всички цитирани):

- част от тези видове може да са изключително трудно установими на терен поради спецификата на тяхната биология (например *Lycaena dispar*, *Vormela peregusna*) – въобще в биологията на много видове е лесно да докажеш присъствие, но понякога за други е изключително трудно да докажеш отсъствие при наличие на основателно съмнение за присъствие;

- част от тези видове може да са много редки което отново прави установяването им изключително трудно (отново *Vormela peregusna*, но и *Aspius aspius*);

- част от тези видове може да имат много големи индивидуални територии и опазването на популациите да се прави в комплекс от защитени зони (отново *Vormela peregusna*) – при такива видове поставяне на формално условие за намиране на индивид в конкретна защитена зона в даден момент и период се превръща в биологичен абсурд;

- част от тези видове може да имат сменящи се индивидуални територии, в различни периоди от индивидуалния си живот (отново *Vormela peregusna*) – и отново при такива видове поставяне на формално условие за намиране на индивид в конкретна защитена зона се превръща в биологичен абсурд;

- при наличие на обосновано научно становище, че даден вид има важни свои местообитания в рамките на естественото си разпространение – изключването от предмета на опазване е нарушение на принципите за предпазливост, принципа за най-добра налична научна информация и разпоредбите на чл. 1 на Директива 92/43/ЕИО. Разпоредби нарушени от решението на НСБР. Изключително показателен е факта, че убедено в одобрените от НСБР решения се твърди, че двата вида *Aspius aspius* и *Lycaena dispar* не се срещат в защитената зона, а по време на заседанието стана ясно от мое изказване, което не беше оспорен по същество, че това не е вярно и те са установявани там от наши колеги, а вида *Lycaena dispar* лично от мен. Информация, която не е отчетена от компетентния орган и която беше пренебрегната в решението на НСБР.И показва колко абсурдни от биологична и управленска гледна точка са тези действия;

- следва да се посочи, че предмета на опазване на всички защитени зони и стандартните формуляри преминали през процедурата по чл. 4.2 на Директива 92/43 – са консенсусно одобрени през 2008 година от всички научни институции и НПО-вносители/респонденти – напълно идентично с отхвърленото решение на работната група по препоръка 212/2021 на Бернската конвенция, което също с научен консенсус изисква опазване на тези видове зоната.

С решението си да отхвърли точка 5 от моето предложение за решение, с което предвиждаше изготвяне на цели за тези видове, НСБР окончателно наруши изискванията на чл. 1, във връзка с чл. 4.2 и целите на Директива 92/43.

2.2. Изключване на местообитания на целеви видове от опазване

На същите основания, както в точка 2.1. – изключването на местообитания от опазване, за които научната информация показва необходимост от опазване, е сериозно нарушение на директивата. Тук установих няколко типични случая, които се повтарят системно във всички одобрени от НСБР „специфични и подробни цели“ предмет на опазване:

- изключване на така наречените „потенциални местообитания“. Проблемът, е че на английски това вероятно означава несъществуващи местообитания, които имат потенциал да се възстановят. Докато в България термина се използва за напълно реално съществуващи в момента местообитания в рамките на естественото разпространение, предмет на опазване съгласно чл. 1 на Директива 92/43, но за които важи едно или едновременно и двете няколко от изброените обстоятелства: 1. вида не е намиран в конкретното местообитание в скоро време, поради недостатъчни проучвания; 2. видът е изчезнал от своето местообитание и съгласно чл. 1 на Директива 92/43 следва да се възстанови състоянието му на опазване в него. Както се вижда – изключването от опазване на такива „потенциални“ местообитания е сериозно нарушение, а е системен факт. Ще дам за пример само видовете *Lucanus cervus*, *Morimus asper funereus*, *Rosalia alpine*, но това е само пример за повсеместен проблем – при които от опазване са изключени гори във влошено състояние на опазване (липса на стари дървета) или с недостатъчна информация (липса на информация за наличието на стари дървета), вместо съгласно изискванията на директивата да се предвидят цели за възстановяване на това състояние.

- изключване от опазване на така наречените местообитания с по-малка степен пригодност с голословния аргумент, че те не са съществени за опазване на съответния вид. Изцяло голословно, на базата на единично експертно мнение, на експерта нает от фирмата изпълнител – това е решението в одобрените от НСБР „специфични и подробни цели“ за видовете *Ursus arctos**, *Canis lupus**, *Testudo hermanni*, *Testudo graeca*, *Zamenis situla* (*Elaphe situla*), *Elaphe quatorlinenata*. В противоположност, че тези местообитания са важни за жизнеността на популациите, е консенсусното становище на всички, без изключение, водещи експерти в България по едри бозайници и по херпетология - то е част от решението на консенсусната работна група по препоръка 212/2021 и е още веднъж препотвърдена с техни нарочни подписки внесени в МОСВ преди заседанието на НСБР. **Но решението на НСБР изцяло пренебрегва консенсусната научна позиция и одобри решение, което нарушава изискванията на директивата, пренебрегвайки биологичните характеристики на тези видове.**

3. Липса на приоритизация, т.е.ст на природо защитни приоритети, в одобрените от НСБР „специфични и подробни цели“

Член 4.4. на Директива 92/43/ЕИО¹³ посочва (официалния превод на текста): „Ако дадена територия е приета като територия от значение за Общността съгласно процедурата на параграф 2, съответната държава-членка **я определя за специална защитена зона във възможно най-кратък срок, но не по-късно от шест години, като установява приоритетите според важността на тези територии за опазване или възстановяване в благоприятно конзервационно състояние на тип естествено местообитание от приложение I или на вид от приложение II и за кохерентността на мрежата „Натура 2000“ и в светлината на застрашеността на тези територии от увреждане или унищожаване.**”

В решения на съда на Европейския съюз (СЕС) се посочва (официален текст на български не е наличен):

- Решение на съда по случай С 849/19 –

„50 Що се отнася до целта на Директивата за местообитанията, от практиката на Съда следва, че **определянето на целите за опазване представлява необходима предпоставка в контекста на определянето на СЗЗ (специална защитена зона) и установяването на приоритети и мерки.**

53 Така, ако от член 4, параграф 4 от Директивата за местообитанията следва, че **определянето на СЗЗ и определянето на приоритетите за опазване трябва да се извърши възможно най-бързо и във всеки случай своевременно, с максимален период от шест години от момента, в който ТЗО (територия от значение за Общността) е била определена в рамките на процедурата, предвидена в параграф 2 от този член, този период се прилага и за установяването на целите за опазване, тъй като те са необходими с оглед на определянето тези приоритети и следователно трябва да предхожда тяхното определяне.**”

Европейската комисия в своята нота от 2012 г.¹⁴ по определяне на природозащитни цели на зоните от НАТУРА 2000 посочва:

Стр. 3, пар. 6 :”*Когато приемат цели за опазване за определена територия от Натура 2000, държавите-членки следва да определят приоритети в светлината на значението на съответната територия за поддържането или възстановяването в благоприятно състояние на опазване на типовете местообитания и видовете от интерес за Общността, присъстващи на зона и за съгласуваността на Натура 2000 и в светлината на заплахите от деградация или унищожаване, на които е изложена територията.*”

¹³ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/?uri=CELEX%3A01992L0043-20130701>

¹⁴

https://ec.europa.eu/environment/nature/natura2000/management/docs/commission_note/commission_note2_EN.pdf

Стр. 3, пар. 6 :*“Приоритетите за опазване са определяне на най-важните видове/местообитания, за които да се предприемат действия и/или най-важните или спешни мерки, които трябва да бъдат предприети. Такива приоритети могат да бъдат установени и на различни нива (ЕС, биогеографско ниво, национално, регионално, местно/местно ниво). Член 4, параграф 4 се отнася до необходимостта от „определяне на приоритети“ при определяне на място от значение за Общността като специална зона за опазване. Трябва обаче също така да се признае, че определена форма на приоритизиране вече е направена, когато обектите са избрани за Натура 2000 и е важно да се гарантира, че всички обекти от Натура 2000 се управляват по начин, който гарантира, че техният принос към FCS е оптимизиран”*

Одобрената методология за изготвяне на *„специфични и подробни цели“* по Договор № Д-30-14/07.04.2020 г.¹⁵ е посочена в докладите на двамата независими експерти ангажирани от Европейската комисия¹⁶. В първата и основна част на доклада е дадена мотивацията и принципите на избрания подход, от която ще цитирам някои пасажи:

„Съгласно член 4, параграф 4 от Директивата за местообитанията, държавите-членки трябва да определят приоритетите според важността на местата за поддържане или възстановяване в благоприятен природозащитен статус, когато определят специалните защитени зони (СЗЗ). Определянето на тези приоритети предполага, че са определени Специфични за Зоната Цели за Опазване (СЗЦО).

Идентифицирането на екологичните изисквания на типовете местообитания и видовете предполага установяването на СЗЦО (ЕСJ, С-849/19 пар. 49).

СЗЦО са основата на мерките за опазване и трябва да се основават на научни познания и на качествена информация за състоянието на обектите, видовете и местообитанията, присъстващи там, както и основните натиск и заплахи, които е вероятно да ги засегнат, за да посрещнат техните екологични изисквания (ЕСJ С-290/18 пар. 41).

СЗЦО трябва изцяло да отчитат приноса на мястото за благоприятен консервационен статус на видове и местообитания на биогеографско ниво или на ниво държава-членка (Европейска комисия 2012 г.):“

Някои очевидни изводи относно одобрената методика са:

- **Одобрената методология не разглежда определянето на приоритети съгласно изискванията на чл. 4.4. на Директива 92/43/ЕИО, а определянето на Специфични за Зоната Цели за Опазване – които са предпоставка впоследствие за определянето на**

¹⁵ <https://www.moew.government.bg/bg/priroda/biologichno-raznoobrazie/nacionalen-suvet-po-biologichno-raznoobrazie/zasedaniya/>

¹⁶ Приложение 1 на окончателни доклади от Септември 2021 по договори на ЕК - 2020CE16BAT093, Jasminka Radović, REGIO AMI expert N° 2020-453 и 2020CE16BAT094, Thomas Ellmauer, AMI expert N° 2020-455

приоритети и изпълнението на изискванията на чл. 4.4.. Факт ясно и недвусмислено посочен и обоснован в методика.

- **Одобрената методология не разглежда ролята и значението на зоната за кохерентната на мрежата на НАТУРА 2000 – задължителен критерий за определяне на приоритети по чл. 4.4 на Директива 92/43/ЕИО**

- **Определянето и одобряването на приоритети за опазване на защитената зона, като завършваща стъпка от обявяването СЗЗ и които стъпват върху, но надграждат СЗЦО е императивно изискване на чл. 4.4 на Директива 92/43/ЕИО**

- Слабости, непълноти и пороци в определянето на СЗЦО не може да е мотив за изключения от изпълненията на задълженията по чл. 4.4 на Директива 92/43/ЕИО и определянето на приоритети.

Въз основа на горните норми и текстове, следва да се направят следните изводи:

- Природозащитните цели на зона по съдържание и по смисъл са предпоставка за определяне на природозащитните приоритети, като приоритети определят важността, приоритетността на отделните цели. Становището на НСЗП прочетено по време на заседанието на НСБР, че приоритетите включват единствено приоритизация, кои видове и местообитания изискват по спешни мерки за опазване е невярно и се основава на заблуждаващи ограничителни тълкувания в извадка от текста на европейската комисия в нотата от 2012. без отчитане на самата норма на директивата, решенията на СЕС и на нотата на комисията в тяхната цялост.

- Природозащитните цели следва да са налице преди да може да се определи важността им – тоест да станат приоритети. Това обаче не предопределя националните процедури за определяне на едните и другите, а посочва единствено крайния резултат изискуем съгласно чл. 4.4 – наличие на одобрени приоритети, които включват в себе си приоритизираните природозащитни цели според тяхната важност;

- Съжденията в становището на НСЗП прочетено по време на заседанието на НСБР, че НСБР не е целесъобразно да приема предложените приоритети/приоритизирани цели в това заседание и че те могат да бъдат приети допълнително, доколкото сроковете по чл. 4.4. касаят единствено приемането на „подробни и специфични цели“ е подвеждащо и в явно нарушение на нормата на чл. 4.4 според която срока за определяне на приоритети, се отнася конкретно именно до тях. Нарушена е и нормата на чл. 12, ал. 2, т. 4 на Закона за биологичното разнообразие според която целите на зоната се включват в заповедта за обявяване на защитената зона, а не в други документи.

- Съжденията в становището на НСЗП прочетено по време на заседанието на НСБР, че НСБР не е целесъобразно да приема предложените „*приоритетни цели*“ в точки А.ІІ и Б.ІІ от Приложение 1 към предложение на консенсусната научна работна група съгласно препоръка 212/2021 на Бернската конвенция, защото използвания в тях термин „приоритизирани цели“ не отговаря на терминологията на чл. 4.4 и няма определение в закона е подвеждащо и невярно. Първо в самия текст на точки А.ІІ и Б.ІІ недвусмислено и

ясно се обективизира, че текстовете са в изпълнение на чл. 4.4. Самият термин „приоритетни цели“ сам по себе си съдържа в себе си описание на съдържанието на термина „приоритети“ съгласно съдържанието на чл. 4.4 и съгласно определенията на СЕС. Показателно е, че НСЗП препоръчва на НСБР, а НСБР приема термин *„специфични и подробни цели“*, който очевидно има по малко очевидна връзка с чл. 4.4 и решенията на СЕС.

- В становището на НСЗП прочетено по време на заседанието на НСБР се аргументира, че където е било изрично необходимо, за някои видове и местообитания, в придружаващите пояснителните текстове или в колона 4 „Допълнителна информация“ на одобрените от НСБР *„специфични и подробни цели“* е посочена и описана приоритетността на съответния параметър/цел и че това изпълнява изискванията на чл. 4.4. за определяне на приоритети. Това е невярно твърдение – чл. 4.4. и решенията на СЕС никъде не предвиждат норма за частична приоритизация – определянето на приоритети обхваща и включва всички природозащитни цели, които са предпоставка за самите приоритети.

- В становището на НСЗП прочетено по време на заседанието на НСБР се аргументира, че избраният подход за определяне на цели и приоритети вече е приложен и одобрен за други над 40 зони в заседание на НСБР от април 2022. Следва да посоча, че не е допустимо да се оправдават пропуски и нарушения – въз основа на други вече направени пропуски и нарушения.

В заключение, напълно очевидно е, че одобрените от НСБР *„специфични и подробни цели“* не определят природозащитни приоритети, а и определената методология по която са изготвени не позволява такава приоритизация на целите, още повече в зони от НАТУРА 2000 с толкова много припокриващи се на терен местообитания и видове предмет на опазване – с други думи решението на НСБР не позволява изпълнение на изискванията на чл. 4.4. От друга страна в неодобрените от НСБР „приоритетни цели“ се съдържа определяне на приоритетите въз основа на целите на зоните (виж по същество за това в предходните точки) и те отговарят на изискванията на чл. 4.4. Поради това считам, че е задължение за министъра, а не решение по целесъобразност, да одобри предложените приоритетни цели/приоритети в точка А.И и Б.И

4. Влошаване качеството на информация и нарушаване на принципа за вземане на решения въз основа на най-добрата налична научна информация

Решението на НСБР пряко нарушава принципа за вземане на решения въз основа на най-добрата налична научна информация. Тук искам да посоча, следните факти:

- Неодобреното предложение на консенсусната научна работна група съгласно препоръка 212/2021 на Бернската конвенция представлява консенсусно научно

предложение на цялата научна общност с участието на експерти представляващи НСЗП към МОСВ. В него са участвали представители на всички значими независими организации с научна компетентност: ИБЕИ към БАН, НМПН към БАН, Институт по гората към БАН, Биологически факултет към СУ, Лесотехнически Университет, СДП БАЛКАНИ (НПО вносител и респондент на зона), БДЗП (НПО вносител и респондент на зона). Научния консенсус по същество представлява най-висша форма на верификация на научна информация.

- Одобрените от НСБР „специфични и подробни цели“ представляват изцяло експертни мнения на отделни експерти за всеки един вид и местообитание. Съгласно критериите на Европейския тематичен център за оценка на качеството на научната информация при докладването по чл. 17 на Директива 92/43/ЕИО¹⁷ – отделното експертно мнение е най-ниското и лошо ниво на допустима научна информация.

- Одобрените от НСБР „специфични и подробни цели“ съдържат в себе си оценка на площта на местообитанията на видовете *Ursus arctos**, *Canis lupus**, *Testudo hermanni*, *Testudo graeca*, *Zamenis situla (Elaphe situla)*, *Elaphe quatorlinenata*. Оценката е направена въз основа на компютърно моделиране на подходящите местообитания. Консенсусното становище на всички, без изключение, водещи експерти в България по едри бозайници и по херпетология е, че направеното моделиране представлява значително и драстично влошаване на качеството на научната информация. Одобрените площи на местообитания в „специфични и подробни цели“ се основават изцяло на модели направени въз основа на експертни алгоритми на отделни експерти – освен, че е единично експертно мнение, според консенсусното мнение на работната група и експертите – самият експертен алгоритъм е несъстоятелен спрямо биологията на видовете. Ще дам само един пример – отново въз основа на двата вида сухоземни костенурки *Testudo hermanni* и *Testudo graeca*. В експертния алгоритъм местообитанията на двата вида са ограничени до 1000 мнв. Това е биологичен абсурд - има толкова много и многобройни публикувани и непубликувани данни, наблюдения за находища на двата вида над 1000 мнв. Консенсусното научно становище е, че към настоящия момент най-добрата налична информация са изготвените преди 2013 статистически модели с последваща статистическа верификация в рамките проекта за картиране и оценка на БПС. Данните от тези модели отразени в докладите по направеното акртиране и оценка на БПС на ниво зона през 2013¹⁸ са заложили в неodobреното от НСБР предложение на консенсусната научна работна група.

5. Неприлагане на методиката за определяне на „специфични и подробни цели“ – липса на адекватни правни дефиниции на цели на опазване в колона 5 „Специфични за зоната цели на опазване“ и формализация на целите и параметрите.

¹⁷ <https://www.eionet.europa.eu/etcs/etc-bd/activities/reporting/article-17>

¹⁸ <http://natura2000.moew.government.bg/Home/Documents>

Одобрената методология за изготвяне на „специфични и подробни цели“ по Договор № Д-30-14/07.04.2020 г.¹⁹ е посочена в докладите на двамата независими експерти ангажирани от Европейската комисия²⁰.

Описанието на формата и съдържанието на самите цели в методологията е дадено в последните параграфи на документа, като тука дословно възпроизвеждам съдържанието на тази част:

„Като се вземат предвид тези принципи, беше разработен и използван следният подход за разработване на специфични за обекта цели на опазване:

1. Текстова характеристика: кратък, но изчерпателен преглед на характеристиките на защитените местообитания и видове (ЗМВ) по отношение на тяхната идентификация, тяхното тълкуване, техните екологични изисквания и тяхното разпространение.

2. Базова ситуация: описание на текущата ситуация на ЗМВ на биогеографско/национално ниво според най-новите доклади по Директивата за птиците и местообитанията и състоянието в зоната от Натура 2000 според SDF и най-новата информация.

3. Таблични СЗЦО (Специфични за зоната цели за опазване): Таблица, изброяваща: индикаторите за състоянието на ЗМВ (колона „параметър“), мерната единица на параметъра (колона „единица“), текущата ситуация (колона „повече информация“), необходимото/желаното ситуация (колона „целева стойност“) и заключителната цел за опазване, специфична за обекта, за съответния индикатор.“

Параметър	Мерна единица	Целева Стойност	Повече информация	Специфични за зоната цели за опазване
-----------	---------------	-----------------	-------------------	---------------------------------------

5.1 Лицеа на „Специфични за зоната цели на опазване“ в колона 5 от матрицата с параметри и цели

Очевиден извод от цитираните по горе факти е, че параметрите и техните стойности и мерни единици (колони от 1 до 4) и СЗЦО (колона 5 „Специфични за зоната цели за

¹⁹ <https://www.moew.government.bg/bg/priroda/biologichno-raznoobrazie/nacionalen-suvet-po-biologichno-raznoobrazie/zasedaniya/>

²⁰ Приложение 1 на окончателни доклади от Септември 2021 по договори на ЕК - 2020CE16BAT093, Jasminka Radović, REGIO AMI expert N° 2020-453 и 2020CE16BAT094, Thomas Ellmauer, AMI expert N° 2020-455

опазване“) са взаимосвързани, но различни по съдържание. По същество формулирането на СЗЦО, като основа на която се определят впоследствие приоритетите съгласно чл. 4.4. на Директива 92/43/ЕИО следва да се формулират в Колоната 5 съгласно методиката. Докато колоната от 1 до 4 следва да съдържа информацията за мониторинга на изпълнението на тази цел.

При преглед на одобрените от НСБР „*подробни и специфични цели*“ се вижда, че почти никъде методологията не е спазена и в колоната 5 не са формулирани СЗЦО. Вместо това най-често (понякога с леки чисто текстови редакции) са:

- преповторени референтните стойности на мониторинговите параметри
- включени мерки или друга информация от колоната 4 „Повече информация“
- така наречените „Междинни цели“, които по своето същество представляват управленчески мерки в изпълнение на чл. 11, чл. 17 и чл. 18 на Директива 92/43/ЕИО²¹

Всички тези пороци са съществени с оглед изпълнение на изискванията на чл. 4.4 на Директива 92/43/ЕИО:

- Определените СЗЦО често не позволяват определяне на приоритети, като правна норма
- Включването на референтните стойности, като СЗЦО води до произволни стеснителни тълкувания на директивата при прилагане на чл. 6 на Директивата. От една страна те предполагат, че при осъществяването на Оценки за съвместимост по чл. 6.3 не се допуска никакво, даже минимално въздействие върху включените и обективирани в референтната стойност компоненти и характеристики на защитената зона. От друга страна при непълна информация, за определяне на тези референтни стойности, представени вместо СЗЦО – това може да се тълкува от администрацията и съдебните органи, като право на дерогация от задълженията да не се допуска влошаване на състоянието на местообитанията и видовете и за това вече има негативна съдебна практика в българското правораздаване.
- Включването на „Междинните цели“, като СЗЦО води до извода, че неизпълнението им представлява нарушаване на директивата – което е абсурдно и е изцяло нересципрочен на изискванията на директивата и едновременно с това неизпълним на практика правен ангажимент поет с този подход.

²¹ <https://eur-lex.europa.eu/eli/dir/1992/43/oj?locale=bg>

5.2 Формализация на целите и параметрите без отчитане на реалните екологични и биологични характеристики на местообитанията и видовете и най-вече на естественото функциониране на природните местообитания и местообитанията на видовете

При определяне на природозащитното състояние и състоянието на опазване природните местообитания и на местообитанията на видовете съгласно чл. 1 на Директива 92/43/ЕИО²¹ е ключово отчитането на функциите на екосистемите, като се изхожда от екологичните и биологичните им изисквания. При определяне на одобрените от НСБР „*подробни и специфични цели*“ се вижда, че системно учените са били подложени на натиск да вместят тези изисквания спрямо формални ограничения, че произтичащи от други нормативни или управленски форми, изменящи съществено реалните биологични характеристики и нуждите за тяхното опазване. В повечето случаи така определените „*подробни и специфични цели*“ пораждат или управленчески резултати пряко противоположни и увреждащи тези екологични и биологични характеристики и функциите на екосистемите. И/или водят до формално възникващи противоречия между различните цели при управлението на едни и същи територии – също нямащи нищо общо с реалността. Количеството на тези проблеми, поради неадекватно и формалистично определяне на „*подробни и специфични цели*“ е толкова голямо, че те реално представляват една вавилонска кула от противоречия, която буквално ще блокира всяко управление.

Ще скицирам само някои примери:

- По време заседанието на съвета от НСЗП е даден пример с противоречащите си цели на сухоземните костенурки и горски местообитания: костенурките изискват според целите ниска пълнота на горите, а самите гори обратното. И от страна на НСЗП се демонстрира „решаване на конфликта“ и „приоритизиране“, чрез обяснителни текстове в колона 4. По същество конфликт няма и е изцяло измислен проблем заради формалистичен подход при определяне на целите. Напълно реално и адекватно териториите с разрежена храстово-дървесна растителност са посочени, като ключово местообитание на тези видове. Но реално тези местообитания са резултат или от специфичните абиотични и биотични характеристики на екосистемата или от хилядолетните практики на животновъдство в района. Единственото, което е било нужно целите да се формулират стъпвайки върху екологичните реалности и най-вече върху функциите на екосистемите (а не идващи от други сфери формални правила) и да се намери начин за тяхното наблюдение. Реално прилагането в управлението на такива цели ще доведе до абсурдни неща – например разреждане на всички гори и храсталаци, които не местообитания предмет на опазване или обратното опити за залесяване в места, където абиотичните характеристики така и не позволяват да има гъста горска растителност.

- Ще дам още един пример със сухоземните костенурки. Адекватно в е заложена цел за пасищните екосистеми с разрежена храстова и дървесна растителност. Но е заложен статичен числов критерий покритие на храстово-дървесна растителност за оценка на качеството на местообитанието, като цел. Крайния резултат е, че при прилагане на чл. 6.2

и 6.3 ще е съвсем нормално растителността до тези критерии да бъде свеждана до изискуемите посредством например шредери избиващи до крак популациите не само на костенурките, но на почти всички други видове. А целта би следвало да бъде опазване на процесите довели до формиране на този тип растителност.

Следва да се посочи, че тези примери – посочени в точки 5.1 и 5.2 са масови и системни и одобрените от НСБР „подробни и специфични цели“ се нуждаят от сериозни изменения, при отчитане всички тези екологични фактори и последващото определяне на тяхна пренасяне, като приоритети. Без това ще се стигне до тежки и

6. Съществени към крайното решение процедурни нарушения

6.1. Липса на обществено обсъждане на одобрените „подробни и специфични цели“

Видно е при преглед на информацията на страницата на МОСВ, че на обществено обсъждане на 15 юли са подложени единствено разработените Общи, приоритетни, специфични и подробни цели на ниво защитена зона от консенсусната научна работна група по препоръка 212/2021 на Бернската конвенция²² – които не са одобрени от НСБР. Видно от интернет страницата на МОСВ е също така, че за решение в НСБР, по същата точка от дневния ред са включено разработени специфични природозащитни цели по Договор № Д-30-14/07.04.2020 г.²³ които са и одобрени на заседанието на НСБР - без преди това да са подложени на обществено обсъждане.

Това е нарушение на чл. 12, ал. 4 на Закона за биологичното разнообразие и на принципите на Орхуската конвенция и европейското законодателство.

6.2. Неспазване на правилника на НСБР и ограничаване на правото на членовете да се запознаят предварително с внесените писмени становища и решения от членовете на НСБР

По време на заседанието на НСБР е прочетено писмено становище на НСЗП, което впоследствие става неразделна част от крайното гласувано решение. В него има множество подвеждащи, противоречиви и открито незаконосъобразни позиции. Но това становище не е предоставено предварително на другите членове – включително до

²² <https://www.moew.government.bg/bg/priroda/obstestveni-obsujdaniya-na-proekti-na-2-broya-zapovedi-za-obyavyavane-na-zastiteni-zoni-po-reda-na-chl-12-ot-zbr/>
<https://www.moew.government.bg/bg/obstestveni-obsujdaniya-na-razraboteni-obsti-prioritetni-specifichni-i-podrobni-prirodozastitni-celi-na-nivo-zastitena-zona-za-zastitena-zona-bg0000366-kresna-ilindenci-i-zastitena-zona-bg0002003-kresna/>

²³ <https://www.moew.government.bg/bg/priroda/biologichno-raznoobrazie/nacionalen-suvet-po-biologichno-raznoobrazie/zasedaniya/>

крайния срок за изразяване на особени мнения – 20 10 2022г. С това е нарушен чл. 17, ал. 2 на правилника на НСБР и е ограничено правото на информирано пълноценно участие на всеки член на съвета съгласно чл. 14 на правилника.

6.3. Решението на НСБР и приетите цели на защитените зони отразяват обстоятелства различни от научните с което се нарушават целите и разпоредбите на Директива 92/43/ЕИО

В състава на НСБР при вземане на това решение участват освен представители на независими научни организации и на държави институции представляващи различни икономически сфери. Целите и приоритетите на защитените зони са в пряко изпълнение на целите на Директивата и мрежата НАТУРА така, както те са определени в Директива 92/43/ЕИО. Съгласно директивата и решенията на СЕС целите на директивата са подчинени единствено на научните критерии, а мерките за постигане на тези цели се съобразяват с икономическите, социалните, културните и регионалните изисквания. Именно това е и правната логика за определяне на специфичните за зоните приоритети и цели – доколкото те са правната норма за прилагане на чл. 6 и предприемане на съответните мерки съгласно него. В светлината на това допускането на страни защитаващи икономически, социалните, културните и регионалните изисквания в решаването и одобряването с тяхно участие на специфичните за зоните приоритети и цели е нарушение на целите и разпоредбите на Директивата.

6.4. Решението на НСБР и приетите цели на защитените зони са взети в противоречие с разпоредбите на Бернската конвенция

С решението си от 13 октомври 2022 НСБР не одобрява предложение за общи, приоритетни, специфични и подробни цели на ниво защитена зона изготвени от консенсусната научна работна група съгласно препоръка 212/2021 на 41-вия постоянен комитет на Бернската конвенция²⁴ и доклад на правителството до 41-вия постоянния комитет на конвенцията за план за изпълнение на препоръката одобрен от 41-вия постоянния комитет²⁵. Съгласно чл. 14, ал. 1 от Бернската конвенция и чл. 5, ал. 4 на Конституцията на Р България решенията на Постоянния комитет на Бернската конвенция представляват неразделна част от нормата на конвенцията и са част от вътрешното право на страната.

²⁴ <https://rm.coe.int/2021-rec-212e-kresna-gorge/1680a4c2c2>

²⁵ T-PVS/Files(2021)82 <https://rm.coe.int/files82e-2021-bulgaria-kresna-joint-report-following-osa/1680a47ec2>

6.5. Решението на НСБР и приетите цели на защитените зони включват в себе си инвестиционни предложения и подлежат на предварително съгласуване по реда на ЗООС и ЗБР, каквито процедури не са осъществени.

Посочвам, че специфичните и подробни цели на опазване на ниво защитена зона за защитена зона BG0000366 "Кресна - Илинденци" и защитена зона BG0002003 "Кресна", разработени по Договор № Д-30-14/07.04.2020 г., (съобразени с направените бележки, обективирани в становището на дирекция НСЗП), определят рамката за бъдещото издаване на разрешение за осъществяване на проектите за изграждане и поддържане на пътища и магистрали в защитените зони, установявайки съществена съвкупност от критерии и условия за разрешаването и осъществяването им.

В одобрените от НСБР „специфични и подробни цели“ на 4-те вида влечуги: *Testudo hermanni*, *Testudo graeca*, *Zamenis situla (Elaphe situla)*, *Elaphe quatorlinenata*, както и за *Ursus arctos**, *Canis lupus*, се очертават рамките за бъдещо строителство и поддържане на пътни съоръжения, представляват мерки и указания за смекчаване на въздействията на пътният трафик и реализацията на транспортна инфраструктура и като такива попадат в обхвата на чл. 85, ал. 1 на ЗООС и чл. 31 на ЗБР.

В този смисъл Националният съвет за биологично разнообразие може да се произнесе само след Ваше произнасяне по реда на ЗООС и ЗБР след разглеждане на целите на заседание на ВЕЕС в рамките на законова процедура по екологична оценка и оценка за съвместимост.

6.6. Използване на актуални и пълни научни данни

Както посочи на заседанието г-н Кошев, в подкрепените от НСБР специфичните и подробни цели на опазване на ниво защитена зона за защитена зона BG0000366 "Кресна - Илинденци" и защитена зона BG0002003 "Кресна", разработени по Договор № Д-30-14/07.04.2020 г., (съобразени с направените бележки, обективирани в становището на дирекция НСЗП) не са използвани налични по-актуални и пълни данни за видовете *Testudo hermanni*, *Testudo graeca*, *Zamenis situla (Elaphe situla)*, *Elaphe quatorlinenata*.

Обръщам също така внимание, че по време на заседанието отправих същата критика по отношение на видовете *Lycuena dispar* и *Aspius aspius* и като резултат от мен, като представител на НПМН, беше поискано да представя в МОСВ съответните данни (досега такова искане за тези 2 вида не е било получавано в НПМН). Въпреки изнесената от мен актуална научна информация и факта, че двата вида се срещат и имат местообитания в защитената зона – тя не се отчете от решението на НСБР.

Обръщам внимание, че фирма Дикон изпълнила Договор № Д-30-14/07.04.2020 г не е научна организация по смисъла на българското законодателство и крайният продукт на договора не е преминал през процедура на научна верификация на използваните данни и научна валидация на направените изводи.